

Bryssel den 25 november 2022
(OR. en)

15222/22

LIMITE

JUSTCIV 162
FREMP 249
AUDIO 124
JAI 1551
CODEC 1836

Interinstitutionellt ärende:
2022/0117(COD)

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Föreg. dok. nr:	15159/22
Ärende:	Förslag till direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmisbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) – Riktlinjedebatt

I. LÄGESRAPPORT

1. Den 27 April 2022 antog kommissionen ett förslag till direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmisbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)¹ samt en kompletterande rekommendation om skydd för journalister och människorättsförsvarare som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmisbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)².

¹ Dok. 8529/22 + ADD1.

² C(2022) 2428 final.

2. Förslaget till direktiv är ett av de initiativ som anges i EU:s handlingsplan för demokrati³ som syftar till att stärka mediernas frihet och mångfald. Förslaget, som grundar sig på artikel 81.2 f i EUF-fördraget, ger journalister, människorättsförsvarare och andra som deltar aktivt i den offentliga debatten lämpliga rättsliga verktyg så att de kan skydda sig mot rättsprocesser med syftet att skrämma och tysta dem. Direktivet syftar till att tillhandahålla rättssäkerhetsgarantier vid civilrättsliga förfaranden med gränsöverskridande följder.
3. I Europaparlamentet är utskottet för rättsliga frågor ansvarigt utskott för förslaget, medan utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor är det utskott som ska lägga fram betänkandet. Föredragande är Tiemo Wölken.
4. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén avgav sitt yttrande⁴ om förslaget den 26 oktober 2022.
5. I rådet behandlas förslaget i arbetsgruppen för civilrättsliga frågor. Vid arbetsgruppens möte den 13 maj 2022 presenterade kommissionen det ovannämnda förslaget till direktiv, det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar samt den ovannämnda rekommendationen.
6. Granskningen av förslaget artikel för artikel påbörjades under det franska ordförandeskapet och fortsatte under det tjeckiska ordförandeskapet vid arbetsgruppsmötet den 25 juli 2022. För att underlätta utarbetandet av kompromissförslaget för kapitlen I och II lade kommissionen fram ett icke-officiellt dokument med ytterligare klargöranden och förklaringar på specifika punkter som identifierats av ordförandeskapet, vilket presenterades vid arbetsgruppens möte den 9 september 2022.

³ COM(2020) 790 final.

⁴ SOC/734-EESC-2022.

7. Vid arbetsgruppens möte den 10 oktober 2022 presenterade ordförandeskapet – i nära samarbete med kommissionen – den reviderade versionen av kapitlen I och II (Allmänna bestämmelser samt Gemensamma regler om rättssäkerhetsgarantier). Kompromissförslaget diskuterades vid två på varandra följande arbetsgruppsmöten, och därefter kom det två reviderade versioner.
8. Med tanke på de nära kopplingarna mellan bestämmelserna i de fyra första kapitlen fortsatte ordförandeskapet förhandlingarna om kapitlen III och IV (Avvisande i ett tidigt skede av uppenbart ogrundade rättsprocesser samt Rättsmedel mot rättegångsmissbruk). Ordförandeskapet lade fram ett icke-officiellt dokument som grundval för medlemsstaternas förslag till ändring av kompromissförslaget. Vid arbetsgruppens möte den 22 november presenterade ordförandeskapet sitt första kompromissförslag för kapitlen III och IV.
9. Även om det krävs ytterligare diskussioner på arbetsgruppsnivå för att beakta medlemsstaternas synpunkter, har man – under arbetsgruppens hittillsvarande åtta möten – nått betydande framsteg i många väsentliga och tekniska frågor.
10. För det första eftersträvar man i kompromissförslaget att säkerställa att direktivets mål – att underlätta civilrättsliga förfaranden i situationer med gränsöverskridande följder i syfte att skydda journalister, människorättsförsvarare och andra mot strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt – bättre återspeglas i förslagets bestämmelser och inte leder till missbruk när en sökande har ett legitimt anspråk. I kompromissförslaget klargörs därför ytterligare begreppen *uppenbart ogrundade anspråk* och *rättegångsmissbruk* samt det faktum att rättssäkerhetsgarantier som svaranden kan dra nytta av bör tillämpas i överensstämmelse med rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol i enlighet med artikel 47 i stadgan. Även direktivets personkrets är bättre definierad genom ytterligare förklaringar och exempel i skälen när det gäller vad som utgör journalister, människorättsförsvarare och andra samt sådant deltagande i den offentliga debatten som de kan utöva. I kompromissförslaget påpekas det att ett adekvat skydd mot missbruk av direktivets åtgärder ska uppnås genom att de nationella domstolarna ges tillräckligt bedömningsutrymme då de beslutar om tillämpning av sådana åtgärder i enskilda fall.

11. För det andra var medlemsstaterna skeptiska till direktivets inverkan på nationell processrätt, särskilt brottmål. I kompromissförslaget klargjorde ordförandeskapet att direktivet i enlighet med den rättsliga grunden i artikel 81.2 f i EUF-fördraget inte innehåller några bestämmelser om det straffrättsliga förfarandet.
12. Till sist har vissa medlemsstater gett uttryck för farhågor vad avser det faktum att definitionen av begreppet *frågor som har gränsöverskridande följder* i artikel 4.2 i kommissionens förslag kan leda till en vid tolkning av detta begrepp. Ordförandeskapet har därför föreslagit fyra alternativa lydelse för detta begrepp. Eftersom det på teknisk nivå i detta skede inte har utkristalliserats något av medlemsstaterna föredraget alternativ bland förslagen till lydelse, fortsätter arbetsgruppen att arbeta med frågan om gränsöverskridande följder.

II. FÖRSLAG TILL POLITISKA STRATEGIER

13. Även om medlemsstaterna på det hela taget har ställt sig bakom direktivets mål att underlätta civilrättsliga förfaranden i syfte att skydda rätten till yttrandefrihet och mediefrihet för personer som deltar i den offentliga debatten, har de flaggat för att det måste säkerställas att åtgärderna mot strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt inte kommer att förhindra att legitima anspråk behandlas i domstol, något som skulle strida mot den sökandes rätt att få en sak prövad inför domstol.
14. För det första har medlemsstaterna angett att de i direktivet angivna rättssäkerhetsgarantierna bör vara omsorgsfullt inringade och i överensstämmelse med rätten till en opartisk domstol, så att man undanröjer risken för missbruk från de svarande vilka direktivet ska skydda. För det andra bör det i direktivet understrykas att domstolarna måste göra en adekvat prövning av ett fall innan det avvisas såsom varande uppenbart ogrundat eller man beviljar något av de rättsmedel mot rättegångsmissbruk som anges i förslaget. Medlemsstaterna påpekade att de som medvetet sprider desinformation med som enda syfte att skada någons rykte och goda namn inte bör ges skydd i enlighet med direktivet.

15. Medlemsstaterna har generellt välkomnat ordförandeskapets förbättringar av förslagstexten och det mer välavvägda synsättet på skyddet av de grundläggande rättigheter som står på spel. Vissa av medlemsstaterna har icke desto mindre ytterligare framhållit vikten av rätten till ett effektivt rättsmedel och har upprepat att de i direktivet föreslagna åtgärderna inte får missbrukas till förfång för sökande med legitima anspråk.
16. I medvetande om principen att *inget är överenskommet förrän allt är överenskommet* anser ordförandeskapet att diskussionerna på politisk nivå kommer att underlätta det framtida arbetet med direktivet.

Fråga:

Mot bakgrund av de framsteg som gjorts på teknisk nivå uppmanas ministrarna att ha synpunkter på huruvida direktivet bör föreskriva adekvata skyddsåtgärder mot missbruk av civilrättsliga förfaranden som inletts för att förhindra, begränsa eller bestraffa deltagande i den offentliga debatten samt mediernas frihet och mångfald, samtidigt som man säkerställer rätten till faktisk tillgång till rättslig prövning.
